Olsztyn, 22.05.2024 r.

dr hab. Michał Mariański, prof. UWM
Katedra Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie
E-mail: michal.marianski@uwm.edu.pl
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6212-914X

OPINIA PROMOTORA DOTYCZĄCA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
Pana mgr Richarda Lemonnier
pt. Model ubezpieczeń na francuskim rynku finansowym.

Niniejszą opinię przedkładam w związku z powołaniem mnie przez Radę Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie do pełnienia funkcji promotora w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Panu mgr. Richardowi Lemonnier

Niniejsza opinia została sporządzona w oparciu o niżej przedstawioną strukturę:

I. Ocena ogólna tematu oraz oryginalności rozprawy doktorskiej
II. Ocena zastosowanej metodologii badawczej
III. Ocena formalnej struktury rozprawy doktorskiej
IV. Ocena wniosków rozprawy doktorskiej
V. Konkluzja

I. Ocena ogólna tematu oraz oryginalności rozprawy doktorskiej

Na wstępie warto zaznaczyć, iż problematyka poruszona przez Autora w ramach przedłożonej rozprawy doktorskiej jest nie tylko bardzo aktualna, ale również oryginalna, zarówno w aspekcie teoretycznym jak i również praktycznym.

W mojej ocenie Autor bardzo dobrze zrealizował postawione przed sobą zadanie, a zaproponowane w rozprawie ujęcie problemu jest nie tylko interesujące i stwarzające nowe perspektywy badawcze, co przede wszystkim bardzo praktyczne.

Autor słusznie zaznaczył, iż potrzeba ubezpieczenia jest rosnącą funkcją ponoszonego ryzyka, a historia ubezpieczeń jest skorelowana z geografią ryzyk i jej hierarchią w ludzkim doświadczeniu. Dodatkowo, to co czyni prawo ubezpieczeniowe ciekawym, to jego wielofunkcyjność, adaptowalność na przestrzeni dziejów gospodarki oraz szeroki zakres zastosowania, a w konsekwencji interdyscyplinarność.

Zasadniczym przedmiotem rozprawy uczyniono problematykę związaną segmentem ubezpieczeń na rynku finansowym, który obejmuje bardzo szeroki zakres podmiotów, zajmuje się techniką ubezpieczeń, organizacją i środkami nadzoru na tym rynkiem.

Wartością dodaną pracy, wyróżniająca ją spośród innych rozpraw doktorskich jest fakt, iż posłużono się analiza porównawczą poprzez odwołanie się do francuskiego rynku finansowego. Jak podkreślił autor wybór Francji jako zasadniczego elementu porównawczej analizy nie był przypadkowy. Na początku drugiej dekady XXI wieku Francja zajmowała czwarte miejsce na świecie pod względem wolumenu ubezpieczeń, ustępując w Europie jedynie Wielkiej Brytanii. Dodatkowo, Francja odegrała pionierską rolę w rozwoju europejskich i światowych rynków finansowych, dlatego też ważne jest aby zgłębić genezę sukcesu tego systemu prawnego, który pomimo istotnego rozwoju krajowego rynku finansowego zachował bezpieczeństwo uczestników rynku ubezpieczeniowego.

Waga problemu i tematu poruszonego przez Autora jest tym większa, że podjęta w niniejszej pracy problematyka ukazuje w jakim kierunku zmierza rozwój systemu. Dodatkowo Francja stanowi przykład jednego z najbardziej zróżnicowanych i nowoczesnych rynków ubezpieczeniowych na świecie, na którym ubezpieczyciele o stałej składce finansują straty a priori, a nie a posteriori, jak wiele towarzystw ubezpieczeń wzajemnych.

Autor w sposób właściwy wyodrębnił również tezę rozprawy, stanowiącą, iż fundamentalnym elementem modelu ubezpieczeń we Francji jest bardzo rozbudowane i

wielopłaszczyznowo traktowane ryzyko. Ponadto, jednym z celów pracy było ustalenie w jakim stopniu możemy korzystać z wzorców regulacyjnych, nadzorczych czy orzeczniczych w prawie ubezpieczeń kraju prawa stanowionego takiego jak Francja. Interesującym założeniem było również znalezienie obiektywnych elementów modelu funkcjonowania ubezpieczeń we Francji, zważywszy na miejsce ubezpieczeń francuskich na rynku światowym, a w konsekwencji próba stworzenia podstaw teoretycznych ryzyka w ujęciu różnych dyscyplin naukowych.

Autor starał się odpowiedzieć na wiele pytań problemowych w tym dotyczących uwarunkowań historycznych danego modelu rynku ubezpieczeń, sposobu rozumienia pojęcia ryzyka, zależności miedzy rodzajami ryzyka a rynkiem ubezpieczeniowym, czy w zakresie metod zarządzania ryzykiem ubezpieczonych poprzez rynek finansowy.

II. Ocena zastosowanej metodologii badawczej

Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej zastosował odpowiednią, tzn. właściwą dla przyjętego zakresu badań, metodologię badawczą.

W dysertacji głównie jest stosowana metoda dogmatycznoprawna, w której poprzez metodę językowo-logiczną dokonano analizy aktów prawnych i orzeczeń, koniecznych do poznania i wskazania stanowiska przedstawicieli nauki prawa. W aspekcie porównawczym, istotną częścią pracy jest korzystanie ze źródeł zagranicznych, zarówno kodeksowych, opracowań naukowych i komentarzy oraz orzecznictwa. Największy wpływ na treść pracy wywarły informacje pochodzące ze źródeł oficjalnych i aktualizowanych okresowo jak np. Legifrance oraz raportów Senatu Republiki Francuskiej czy organizacji międzynarodowych.

Ważne miejsce w pracy zajmuje również metoda historyczna, także w przypadku prawa obcego, która pozwala na spojrzenie retrospektywne, na rozwiązania z przeszłości w sektorze ubezpieczeń i wyciąganie wniosków służących do wypracowania nowych rozwiązań na rynku finansowym.

Autor w pracy wskazał również na wykorzystanie do analizy i omówienia krytycznych stanowisk w podstawowym piśmiennictwie, metody pojęciowej, czyli podejścia opartego na pojęciach prawnych (ryzyko). Zastosowano także podejście „zorientowane na problem", ponieważ z wyłonionego najważniejszego dla prawa finansowego ryzyka w różnych

konfiguracjach prawno-ekonomicznych i społecznych, przeprowadzono analizę podstawowych problemów badawczych. W ocenia autora, taki kontekst metodologiczny umożliwia uwypuklenie kontekstu rynku ubezpieczeń, który należy także wyjaśniać w kategoriach czynników otoczenia, w tym i zjawisk społecznych.

Reasumując, zaprezentowany problem badawczy oraz hipoteza badawcza główna i szczegółowe wskazują na zasadniczy cel prowadzonych badań naukowych, a wykorzystana przez Autora metodologia badawcza jest odpowiednia. Powyższe determinuje również strukturę rozprawy doktorskiej, która jest im podporządkowana. W konsekwencji właściwie dobrana metodologia pozwoliła na stworzenie spójnej i logicznej dysertacji stanowiącej usystematyzowany ciąg rozważań teoretycznych i praktycznych opartych na własnych bardzo interesujących i inspirujących przemyśleniach Autora. Zastosowane metody badawcze nie tylko pomogły we właściwej redakcji pracy, ale również w sposób istotny podniosły jej wartości merytoryczną.

III. Ocena formalnej struktury rozprawy doktorskiej

Pod względem formalnej struktury, poszczególne rozdziały recenzowanej rozprawy są spójne i dobrze przemyślane, a ich kolejność jest właściwa.

Podkreślenia wymaga, iż zarówno układ całej pracy jak i kompozycja poszczególnych rozdziałów jest prawidłowa, logiczna i konsekwentna. Struktura rozprawy doktorskiej jest ściśle związana z przyjętymi tezami, celami i metodami badawczymi. Poszczególne części pracy zachowują właściwe proporcje i układają się w racjonalnie ułożone treści.

W aspekcie szczegółowym struktury formalnej pracy, rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, wykazu cytowanej literatury i źródeł prawa.

W pierwszym rozdziale autor przedstawia genezę ubezpieczenia, ubezpieczenia jako praktyki od czasów kultury greckiej i rzymskiej, po średniowieczne próby ubezpieczenia, wpływ Rewolucji Francuskiej i następnie historyczny przegląd praktyki ubezpieczeń po czasy dzisiejsze epoki rewolucji cyfrowej.

W rozdziale drugim dokonano charakterystyki podstawowych źródeł prawa ubezpieczeń we Francji, również w ujęciu historycznym. Przedstawiono prawo ujęte w kodeksach i dość szczegółowo omówiono treść tych regulacji, pokazując przy tym istotny wpływ prawa Unii

Europejskiej na kształt francuskiego prawa ubezpieczeń oraz stymulującą rolę tego prawa. W rozdziale tym wskazano również na rolę *soft law* na rynku finansowym.

W rozdziale trzecim Autor poddał analizie zagadnienia dotyczące kontroli i nadzoru nad ubezpieczeniami w Francji, omawiając m.in. organizację organów nadzorczych w ujęciu historycznym, zakres ich działania, zasady, formy współdziałania między organami, ewolucję podziału kompetencji i oddziaływania na rynek.

W czwartym rozdziale opiniowanej pracy wskazano na ryzyko jako podstawowy i nieodzowny fundament ubezpieczenia. W tym rozdziale skoncentrowano się na aspektach technicznych ryzyka, pojęciu, zasadach wyceny, a także związku obliczenia ryzyka z systemami pozyskiwania i opracowywania danych.

W piątym rozdziale opiniowanej dysertacji autor koncentruje się nie tylko na procedurach, ale także o różnych formach ryzyka, w tym ryzyka cyberprzestrzeni. Prezentowane są również specyficzne rodzaje ubezpieczeń.

W ostatnim, tzn. szóstym rozdziale, autor ukazuje ryzyko jako przedmiot zarządzania, zarówno w kontekście makroekonomicznym jak i mikroekonomicznym. Podejmowane są również kwestie związane z przenoszenie ryzyka, dywersyfikację, łączeniem, a nawet unikaniem ryzyka. W tej części pracy omówiono różne sposoby organizacji zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym przez zakłady ubezpieczeń we Francji.

Zakończenie i wnioski stanowią odniesienie do problemów i hipotez badawczych, wskazując na potrzebę spojrzenia na prawo ubezpieczeń od strony ujęcia modelowego, wystandaryzowanego, w którym zasadniczym elementem jest stosunek ubezpieczonych i ubezpieczycieli do ryzyka, które jednocześnie podlega współczesnych technikom cyfrowym. Autor zmuszony był do dokonania trudnej selekcji wielopłaszczyznowych i interdyscyplinarnych zagadnień i wybrał te, które w jego odczuciu w najpełniejszym stopniu pozwalały ukazać obraz analizowanej materii.

IV. Ocena wniosków rozprawy doktorskiej

Jak już wspomniano w ramach niniejszej opinii, pracę wieńczy zakończenie, w którym Autor dokonuje podsumowania przeprowadzonych przez siebie rozważań oraz wniosków.

Konkluzje z przeprowadzonych badań zostały zaprezentowane w sposób syntetyczny, wypełniając tym samym postulat nadania rozprawie waloru aplikacyjnego.

Przeprowadzana w pracy analiza dała rzetelną podstawę do sformułowania stanowiska, iż najistotniejszy element modelu na rynku ubezpieczeń, stanowi ryzyko. To ono jest podstawą i warunkiem funkcjonowania rynku. W opinii autora pościg w kierunku racjonalnego i efektywnego ubezpieczenia wymaga właściwego podejścia do ryzyka, gdyż to rodzaj ryzyka determinuje sposób jego funkcjonowania na rynku i to czy mechanizmy rynkowe są wystarczająco skuteczne dla jego ochrony.

Bardzo interesującym wnioskiem jest postulat znalezienia obiektywnych elementów modelu funkcjonowania ubezpieczeń we Francji, zważywszy na miejsce ubezpieczeń francuskich na rynku światowym. W tym aspekcie wskazano na ryzyko, którego cechy determinują zainteresowanie zakładu ubezpieczeń, czy innych podmiotów działających na rynku finansowym.

Interesującym wnioskiem, jest autonomizacja prawa ubezpieczeń i dwutorowy system ich kontroli we francuskim model nadzoru nad system ubezpieczeń oraz istotność rynku ubezpieczeniowego dla stabilności gospodarczej. W tym zakresie Autor, nie zaprzeczając jednocześnie skuteczności obecnego modelu nadzorczego w Polsce, wnosi o rozważenie wydzielenia w Polsce odrębnej od Komisji Nadzoru Finansowego instytucji nadzorującej wyłącznie rynek ubezpieczeniowy.

Jako postulat *de lege ferenda* dla polskiego ustawodawcy Autor wskazuje również utworzenie, na przykład małych instytucji ubezpieczeniowych, zakładów ubezpieczeń, ograniczonych ilościowo lub jakościowo w zakresie planowanych do świadczenia usług, lecz nieobjętych szeregiem wymagań w zakresie np. początkowych wymogów kapitałowych. Powyższe nawiązuje do małych instytucji płatniczych, które pojawiły się na rynku od czasu umożliwienia prowadzenia tego rodzaju działalności. W ocenia Autora utworzenie swego rodzaju praktycznej piaskownicy dla nowych przedsiębiorców na rynku ubezpieczeniowym mogłoby zachęcić nowych inwestorów do rozpoczęcia swojej działalności na danym terytorium.

Reasumując, lektura całości pracy, w połączeniu z jej zakończeniem oraz wnioskami, wskazuje, że mamy do czynienia z rozprawą bardzo dobrze przemyślaną, merytorycznie dobrze przygotowaną i będącą wynikiem wszechstronnej analizy ze strony Autora.

V. KONKLUZJA

Mając na uwadze kwestie poruszone w poprzednich punktach niniejszej opinii, stwierdzam, iż niniejsza praca doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i stanowi znaczny wkład nie tylko teoretyczny ale i praktyczny do nauki prawa rynku finansowego, jako nowej specjalizacji badawczej w ramach szeroko rozumianego prawa finansowego.

Podkreślić należy również, iż rozważania Autora wykazują się dojrzałością naukową, starannością warsztatu naukowego i trafnością wyboru istotnych problemów naukowych. W mojej ocenie największym atutem rozprawy jest udane skonfrontowanie wielopłaszczyznowej wiedzy teoretycznej z wiedzą i doświadczeniem praktycznym Autora.

Co istotne, z punktu widzenia dalszego rozwoju naukowego, przedmiotowa rozprawa winna stanowić punkt wyjścia do przyszłej, pogłębionej dyskusji i dalszych badań nad analizowanym segmentem rynku finansowego.

Biorąc powyższe pod uwagę w pełni zasadne jest dopuszczenie Pana Richarda Lemonnier do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Opiniowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego ukazujące ogólną wiedzę kandydata w dyscyplinie nauki prawne i tym samym spełnia wszelkie wymagania wynikające w szczególności z treści art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

dr hab. Michał Mariański, prof. UWM

Katedra Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego

Wydział Prawa i Administracji UWM w Olsztynie